

‘Je sluit Britta direct in je hart, en als het kon in je armen.’

— IRMA JOUBERT

Het lied van de houtzagerij

VIBEKE OLSSON

De auteur van *De dochter van de houtzager*

Het lied van de
houtzagerij

Eerder verscheen bij Uitgeverij Mozaïek van Vibeke Olsson:

De dochter van de houtzager

Vibeke Olsson

Het lied van de houtzagerij

Vertaald uit het Zweeds door Lia van Strien

Uitgeverij Mozaïek, Utrecht

ISBN 978 90 239 5744 7
ISBN 978 90 239 5745 4 (e-book)
NUR 342

Vertaling: Lia van Strien
Ontwerp omslag: Mark Hesselink, Wageningen
Omslagbeeld: Mark Owen / Arcangel Images

Oorspronkelijk verschenen onder de titel *Bricken på Svartvik* bij Libris förlag, Stockholm, Zweden.

Zweedse uitgave © Libris förlag, Stockholm, Zweden
Nederlandstalige uitgave © 2019 Uitgeverij Mozaïek, Utrecht
www.uitgeverijmozaiek.nl
Alle rechten voorbehouden

Uitgeverij Mozaïek vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Ik denk vaak aan de uitgestrekte bossen. Ik denk aan het boerenhutje waar jij je korte leven leefde. Ik probeer de krokussen op de glooiing van de aardekelder voor me te zien, de sering, het geluksakkertje met gerst en de roep van de parelduiker die over het meer klinkt. En de weidse, uitgestrekte bossen eromheen.

Mårten, als ik aan jou denk, zie ik een engel voor me, die naar hartenlust kan ronddolen. Ik stel me altijd voor dat je met papa en mama mee naar de zagerij hier aan de kust bent gekomen toen de hongersnood hen uit hun boerenhutje verdreef; de hongersnood die jou, Tilda en Johannes te grazen nam. Ja, ik was er natuurlijk ook bij toen ze hierheen trokken, maar ik lag nog aan de borst en heb er geen herinneringen aan.

Erst woonden we op Tunadal. In 1873, toen Dickson de stoomzagerij liet bouwen, zijn we naar Svartvik gekomen.

Als kind deed ik alsof jij mijn kleine broertje was, een engeltje met wie ik af en toe wat babbelde. Ik liet je de zagerij zien, vertelde je hoe alles hier toeging.

Nu ben ik veertien en bijna volwassen. Ik maak geen babbeltjes meer met je, maar ik denk nog vaak aan je. Engelen bestaan echt, dat heb ik in de Bijbel gelezen en op de zondagsschool geleerd.

Jij bent maar vier jaar oud geworden, maar had je nog geleefd, dan was je nu al achttien, een volwaardige arbeider. Wie weet was je sinds kort aan de slag als plankensjouwer en liet je als het even kon je spierballen zien, apetrots dat je door de ontgroening gekomen was.

Misschien was je ook wel hulpzager of hulpkantzager.

Ik ben natuurlijk benieuwd of je je oog al eens op een meisje zou hebben laten vallen. Haar naam misschien zelfs al eens in een van de schuren bij het werfkantoor gekerfd zou hebben. Ieder voorjaar

kerven de opgeschoten jongens als het water weer open ligt de naam van het eerste schip dat binnenloopt in het hout. Zo staat er bijvoorbeeld Flora 3-5-'80, of Patricia 7-5-'81, of Apollania mei '78... Schepen kunnen heel goed Patricia, Cecilia, Flora of Agatha heten, dus het is niet moeilijk er een meisjesnaam tussen te smokkelen die alleen opvalt als je heel goed kijkt. Dan staat er ineens een Anna van Klampenborg, Lisa van Heffners of Elin van Rödestrand tussen en dat zijn natuurlijk geen schuiten.

Voor God bestaat de tijd niet. Je kunt tegelijkertijd vier en achttien zijn, ronduit een volwassen man, een oude knar. Misschien denken alle engelen als oude mensen, maar hebben ze het hart van een kind.

Nu ik bijna volwassen ben, ben ik niet meer zo aan het uitleggen. Je bent hier net zo thuis als ik. Je hebt de bossen achter je gelaten en bent een engel van de zagerij geworden – net zoals papa en mama het bos achterlieten en arbeidersvolk werden, en ik, ik werd een kind van de zagerij.

De mensen komen net zoals het hout vanuit de bossen naar de kust. Tegenwoordig denk ik weleens dat ik jou geen verhalen meer vertel, maar dat jij nu over ons vertelt, aan God of aan Jezus, of aan degenen die hier net nieuw zijn. Jij kunt overal komen, je kunt in ieders hart kijken en gebeden overbrengen aan God. Je doorzoekt heel Svartvik op gebeden en verlangens, van het verste balkenwater tot de donkerste hoekjes in de barakken.

En ik vraag jou wat het belangrijkste in het leven is, waar het nu eigenlijk allemaal om draait. Daar kun je het met een engel over hebben. Had je nog op aarde geleefd en was je een volwaardige arbeider van achttien, dan had ik het daar echt niet met je over kunnen hebben; je zou je zusje maar kinderachtig hebben gevonden, wie weet had je sowieso geen zin om je met dat soort vrouwengedachten bezig te houden.

In de kerk krijg ik altijd te horen dat het belangrijkste is om Jezus te volgen. Het geloof is onze grote schat, het enige dat we echt nodig hebben.

'Werk maakt een echt mens van je, hoe het daarvoor ook was',

zei papa me tijdens de grote staking, toen hij me over zijn moeilijke kindertijd vertelde.

Daarover zijn papa en mama het eens – over het geloof denken ze allebei anders, maar dat alles wat met werken van doen heeft het belangrijkste is, daarover zijn ze het roerend eens. Noest werken, eten om het vol te houden, je rust niet verkwanselen...

Na de grote staking zei mama dat de hoofdzaak was dat we eensgezind waren gebleven; mannen, vrouwen en kinderen, vaste krachten en losse arbeiders, geheelonthouders en drinkebroers, gelovigen en wereldlijken. Dat we eensgezind waren gebleven, dat was het allerbelangrijkste. De gouverneur maakte met soldaten een eind aan de staking, maar dat we allemaal eensgezind bleven, dat kan niemand ons afpakken. Gewone mensen moeten eensgezind blijven, zij aan zij blijven staan, net als de bomen in het bos. We weten allemaal hoe een eenzame den op de heide erbij staat: misvormd, geselsd door de wind. Vorig jaar was er een staking bij de zagers, maar ze moesten al na één dag opgeven. Ze hadden de kantzagers en de werf arbeiders niet meegekregen.

Volgens Saga en Carolina is niets zo belangrijk als je grote liefde tegenkomen.

Zou het ook allemaal even belangrijk kunnen zijn? Jij bent een engel, jij weet het antwoord. Jij kunt het leven bezien vanaf een andere plek, vanuit de hemel, en tegelijkertijd hier aanwezig zijn, overal, van het verste balkenwater tot de donkerste hoekjes in de barakken.

Dat we allemaal eensgezind zouden zijn. Vaak denk ik met dat verlangen terug aan de grote staking.

Als we zingen en als we bidden, dan duikt die wens op dat niemand zou ontbreken, de wens dat iedereen zou geloven.

Op een dag als vandaag is het in elk geval net of we allemaal bij elkaar horen. Vandaag is het 19 juli 1882. Vandaag ligt er een ellenlange looper helemaal van de erehaag op de werfkafe tot aan de erehaag bij het landgoed, een knalblauwe looper met goudgele biezen, die koning Oscar tijdens zijn bezoek aan Svartvik zal betreden.

1

‘**W**at hadden we gemoeten als het had geregend?’ zegt mama lachend.

Waarom moet ze nou altijd zoiets bemoeizuchtigs zeggen. Iedereen weet toch dat we het weer niet in de hand hebben?

Pardoes schaam ik me voor die lelijke gedachte en het is of mama haar kan lezen, want ze slaat een hand voor haar mond alsof ze iets heel gek gezegd heeft, zoals ze ook altijd doet als ze in de lach is geschoten en daarbij even vergat dat je dan haar slechte tanden kunt zien.

‘Dat was toch zeker niet onze zorg geweest. Als het had geregend, bedoel ik’, zegt Lena Lindgren.

‘Maar toch’, zegt mama. ‘Zoveel uur als we eraan hebben zitten naaien.’

De looper is vanaf de werfkade helemaal tot aan het landhuis uitgerold. Een paar honderd meter, zoals de jongere garde dat zegt. Wie wat ouder is, houdt het nog steeds op voeten en ellen. En als het om latten en planken gaat, zijn die oude eenheden nog steeds gemeengoed. Er is vast niemand die al eens zo’n lange looper heeft gezien, en zo mooi als hij is: knalblauw met stralende gouden biezen.

Mama was zo blij dat ze aan de looper mocht werken. Een flink aantal arbeidersvrouwen is er meerdere weken mee bezig geweest, onder streng toezicht van mevrouw Stackell, de vrouw van de beheerder.

‘Het betaalt goed, deze klus’, zei mama herhaaldelijk.

Ik heb papa er weliswaar nooit iets van horen zeggen, maar

ze had vast een donkerbruin vermoeden dat hij er niet zo gelukkig mee was dat ze zulke lange dagen maakte en tot 's avonds laat weg was. Ze hoort thuis te zijn en de pap klaar te hebben als hij en ik thuiskomen van de zagerij.

Maar dat is niet het hele verhaal.

Ik weet dat papa zich zorgen maakt over mama. Mama mag van de dokter geen zwaar werk doen, dat heeft hij haar drie jaar geleden, toen ze tijdens de grote staking een maagzweer kreeg, verboden. Mama is eigenlijk wasvrouw en ze kan het volgens mij nog steeds niet goed verkroppen dat ze geen was meer kan aannemen, alleen nog maar weef- en breiwerk. Ze heeft het er weleens over dat ze ervoor zal zorgen dat ik het wasvrouwenstiel leer.

'Daar kun je altijd een duitje mee verdienen', zegt ze dan.

Bovendien heeft mama natuurlijk een kostganger. Dit is de vierde zomer op rij dat Mats Nordström bij ons inwoont en kostgeld betaalt. Hij betaalt goed en we zijn inmiddels op hem gesteld geraakt.

We staan dicht opeengepakt langs de loper om de koning te begroeten als hij straks vanaf de kade naar het landhuis loopt. Bij de ingang van het park rondom het landhuis staat een opgetuigde erehaag van dennengroen en op de kade is er net zo een, maar dan groter. In het park staat een grote tent, waarin het gezelschap zal gaan eten. Dickson is natuurlijk uit Gotenburg afgereisd om de koning te ontvangen. Papa zegt dat Dickson en de koning goede vrienden zijn en dat de koning daarom Svartvik aandoet nadat hij de grote tentoonstelling in de stad heeft geopend. De industrie- en ambachtstentoonstelling is de grootste tentoonstelling die ooit in de stad Sundsvall, nee, in heel Noord-Zweden gehouden is. Maar als de koning niet zulke goede vrienden met Dickson was geweest, had hij van alle zagerijen rond Sundsvall misschien niet Svartvik uitgekozen, dan had hij ons misschien links laten liggen.

Eigenlijk ben ik ook blij dat het niet regent, mama klond dan wel bemoeizuchtig, maar ik denk er net zo over.

De lucht is strakblauw en de zon brandt, maar op de werfkade wapperen alle vlaggen in een zacht zomerbriesje.

Er gaat een gegons door de menigte, daar komt koning Oscar II aanlopen, vergezeld door Dickson.

Alle meisjes en vrouwen maken een reverence, alle jongens en mannen nemen hun pet of hoed af en buigen. We groeten allemaal op ons allermooist, jong en oud, losarbeiders, vaste krachten en kantoorklerken. Terwijl het orkest speelt.

En dan is de koning alweer voorbij.

De koning en Dickson lopen het pad op naar de erehaag bij het park. Dat was het dus, ik heb koning Oscar gezien, vandaag, op 19 juli 1882, veertien jaar oud. Het is een dag om te onthouden, een dag om later over te vertellen.

‘Deze dag mag je niet te vergeten, later, als je groot bent, op je oude dag.’

Dat zei papa tegen me toen de staking uitbrak, op 27 mei 1879.

‘Nou, dat was het dan’, zegt zager Bergman en hij stopt een nieuwe pruim onder zijn lip.

De zon schijnt en de vlaggen strekken zich uit in het zomerbriesje. Ik ben blij dat het niet regent. Lena mag dan gelijk hebben dat het niet onze zorg was geweest als het had geregend, maar het was toch jammer geweest van de looper. Jammer van al dat werk, jammer voor Dickson. Op een dag als vandaag is het alsof baas Dickson en wij bij elkaar horen, ook al is hij maar zelden hier. Het is toch zijn houtzagerij. Tegelijkertijd, maar op een heel andere manier, is de zagerij ook van ons. Zonder ons zou er geen zagerij zijn. Zonder ons zou Dickson geen öre verdienen.

Ik ben blij dat koning Oscar niet nat regent nu hij Svartvik aandoet. Dat het vandaag zo mooi is en we allemaal trots kunnen zijn op de looper en de erehagen, op de volle balkenwaters en de hoge stapels opgelatte planken op de werf. Zelfs

alle schoongeboende snotneusjes zijn blij en trots.

We mógen ook blij en trots zijn, dat is terecht, want alles hier komt voort uit ons werk.

Ik ben inmiddels geen klein lattengrietje meer, dit is mijn eerste zomer in het zaaghuis, mijn eerste zomer aan een afkortzaag. Ik ben een ribbenzaagster of, zoals sommigen zeggen, een ribbenmeid.

Afgelopen winter, toen ik geen werk had, vroegen papa en mama wat ik in de lente wilde gaan doen.

‘Je bent nu zo groot, me dunkt dat je zelf maar moet beslissen’, zei papa.

Als meidje naar de boerderij van Sund, waar ik toen ik tien was een winter als hulpje had gezeten, als overschotmeid kisthout laden, ribhout kappen of het zaaghuis aanvegen. Daaruit kon ik kiezen, nu ik te groot werd om lattengrietje te zijn.

Je kunt natuurlijk ook nog spaanderwrijf worden, maar dat is voor mij nooit aan de orde geweest. Dat wordt te slecht betaald, vindt mama. Je kunt beter een vak leren, vindt papa, een gedegen lattengrietje moet geen spaanderwrijf worden.

Tegenwoordig staan er niet veel meisjes meer aan de afkortzaag, een paar jaar geleden waren het er meer.

‘Jij weet van wanten, Britta, jij moet stevig werk hebben’, vond papa.

Papa en mama vroegen me allebei of ik naar de boerderij wilde, maar ik blijf liever thuis.

‘Mooi, dat willen wij ook graag’, zeiden ze, net zoals ze dat afgelopen herfst zeiden toen het erom ging hoe we de winter moesten doorkomen, net zoals ze iedere herfst en iedere lente weer zeggen als ze bekijken hoe we de touwtjes aan elkaar kunnen knopen.

Ik heb weleens overwogen om overschotmeid te worden. Overschotmeiden lijken samen zo’n plezier te hebben. Maar ik merkte wel dat papa en mama het maar zozo vinden dat je dan zo veel met vreemde zeelui van doen hebt. Ze zien me toch liever in het zaaghuis tussen de kerels en knullen

van hier. Die hebben geen tijd om grappen en grollen uit te halen, zoals de zeelui met de overschotmeiden doen, al was het maar omdat het in het zaaghuis zo'n herrie is.

'Hebben jullie het gezien, hebben jullie het gezien?' zegt de kleine Alfred Lindgren opgewonden. 'De koning liep helemaal niet óver de loper, hij liep ernaast!'

Echt? Ik was zo bezig met hoe Dickson en koning Oscar eruitzagen, dat ik er helemaal niet op gelet heb waar ze hun voeten neerzetten. Zo makkelijk was dat trouwens toch niet te zien, in al dat gedrang.

'Hebben we er zo op lopen zwoegen', zegt Lena. 'En dan loopt Zijne Majesteit er niet eens overheen!'

'Hij dorst zeker niet', lacht papa. 'Hij is veel te fraai, die loper.'

'Alsof de koning daarbij zou stilstaan', zegt Lena.

'Wie weet is hij ook maar een mens', zegt papa.

Raar is dat: ik stond er met mijn neus bovenop toen de koning voorbijliep en toch heb ik niet eens gezien of hij naast de loper liep. Dat je ergens zo dichtbij kunt staan en het dan toch niet zeker weet.

Daar wurmt David Lindgren zich tussen alle lijven door naar ons toe.

'Ik heb die man gezien die de taarten maakt', zegt hij opgewonden. 'Die kok uit Uppsala. Hij stopt de kersen in zijn mond, kijk zo, en dan spuugt hij ze zo door een buis, flats, de slagroom in!'

'Lariekoek!' zegt Lena.

'Echt waar, ik heb het zelf gezien', zegt David gekwetst.

'Jij ziet zo veel', zegt Lena.

'Bah, wat vies', zeg ik, want ik besef dat hij teleurgesteld is over die veeg uit de pan.

David is tien. Vorige zomer werkten we samen op de plankenwerf en soms wil ik een soort grote zus voor hem zijn. Vroeger raapte hij kokshout voor de scheepsbemanning,

maar toen hij als lattenjoch bij ons op de stapels begon, heb ik hem wegwijs gemaakt.

‘Een beetje drek moeten die hoge heren ook maar dulden’, zegt zager Bergman.

De menigte verspreidt zich, de looper blijft verlaten liggen, vanuit het park klinkt orkestmuziek.

Lena, Hella, mama, Sirkka, Maria Bergman en ik reppen ons naar de barakken. We moeten een lange tafel dekken om straks samen koffie te drinken, mét koffiebrood. We hebben botje bij botje gelegd om een koffiebrood met tarwe, boter en suiker te kunnen bakken voor op de dag dat de koning zou komen.

David en Alfred hollen voor ons uit. Alfred wil indruk maken op zijn broer, hij houdt een stokje voor zijn mond en schreeuwt: ‘Kijk, ik spuug wilde aardbeitjes in de koninklijke slagroom! Kijk, ik spuug een fluim zo – flats – in de koninklijke slagroom!’

‘Hou je waffel’, zegt Lena.

‘Het waren geen wilde aardbeitjes, het waren kersen’, zegt David.

‘Wat zijn dat, kersen?’ vraagt Alfred.

Mama vertelt wat kersen zijn. Hier hebben we die niet, maar ze heeft een keer ingemaakte kersen geproefd toen ze als dienstmeisje in de pastorie werkte. Het schijnt dat baas Enhörning van Kubikenborg kersen teelt. En ze zeggen dat ze hier in het park van het landhuis ook kersenvoeten planten.

We lopen af en aan met de koffieketels, alle deuren staan wagenwijd open. Er wordt gepraat en gelachen, de kleintjes rennen rond, onder de schraagtafels en de banken door, de baraktrappen op, ze lopen zo bij de burens binnen, duiken houthokjes in. Alsof we allemaal bij elkaar horen, het is een dag om niet te vergeten.

Maar dan.

Het duurt niet lang voor de eerste een fles brandewijn tevoorschijn haalt. Het is Lindgren. In het bijzijn van vrouwen en kinderen hoor je niet te drinken. Wie drinken wil, doet dat thuis of zit met een paar losarbeiders ergens verscholen tussen de rotsen achter de barakken. Maar het is alsof de gebruikelijke regels vandaag niet gelden, nu de koning er is.

‘Proost, mannen! Op vorst en vaderland!’ roept Lindgren.

Hij wil papa een slok aanbieden, hoewel hij best weet dat die geen druppel drinkt.

‘Je kunt ook te veel bij moeder de vrouw onder de plak zitten’, zegt Lindgren.

Hij drijft de spot met papa, omdat die geen druppel meer gedronken heeft sinds mama zich bij de baptisten heeft aangesloten.

‘Als jij je nou met je eigen zaken bemoeit, dan doe ik dat ook’, zegt papa.

‘Niet bekvechten, het is feest’, zegt Hella.

Seppo Salminen en plankensjouwer Hedenstedt schuiven wat naar papa toe. Lindgren staat op en zoekt het gezelschap van Blomkvist en de andere losarbeiders. Zijn Lena oogt teleurgesteld.

Wie wil drinken zoekt elkaar op, wie dat niet wil staat daarbuiten.

Terwijl het net nog was alsof we allemaal bij elkaar hoorden.

Maar toen.

Papa maakt vaak een praatje met ene Olsson, een lorriedrijver die pasgeleden in de barak naast ons is komen wonen. Olsson gelooft niet, net zomin als papa. Maar net als papa laat Olsson de brandewijn toch staan, hij is lid van de nieuwe Orde van Goede Tempeliers.

Ik ben het af en toe zo zat. Lindgren zit papa te sarren omdat hij niet drinkt, papa zegt op zijn beurt weleens dat Lindgren Lena en de kinderen het brood uit de mond zuipt, waarop Lindgren papa uitscheldt voor pantoffelheld. Er zijn

er in de kerk en op onze jongerenvereniging De werkmier een heleboel die hun afkeer van zuipschuiten niet onder stoelen of banken steken. Waarom kunnen ze niet gewoon uitscheiden met dat drinken en geen aandacht besteden aan wat anderen doen! Dat is in elk geval wat mama, Lena en Hella nu proberen, ze praten over wat ze op het getouw hebben. Hella en Lena weven alleen voor hun eigen gezin, mama weeft ook lakens en handdoeken voor mevrouw Stackell. Mama's lakens en handdoeken liggen in het landhuis; ik ben trots op haar als ik daaraan denk.

Sirkka en ik schenken koffie, we vliegen naar binnen om een nieuwe ketel op het vuur te zetten en terwijl we zo op en neer draven komen we bijna weer in de feeststemming.

Mama wil me leren weven. Nu ik veertien ben, vindt ze me er oud genoeg voor. Naaien en breien moet je zo jong mogelijk leren, maar met weven is het een ander verhaal... Je moet genoeg kracht hebben om je werk met de lade aan te slaan, je moet het geheel voor je blijven zien en heel goed tellen.

Maar een hele zomer zonder werk, een hele zomer thuisblijven om te weven... Dat kan natuurlijk niet, zeker niet nu ik ook al de hele winter thuis heb zitten naaien en breien.

Mevrouw Johansson had me een dienstje aangeboden, niet alleen voor de winter, maar ook voor dit voorjaar. Maar ik wilde niet. Ik wilde thuisblijven. Volgens mij kan mama mijn hulp goed gebruiken.

Bovendien ziet papa me liever als arbeidster dan als een meidje bij iemand anders.

Toen ik lattengrietje was, popelde ik vaak van verlangen om net als Sirkka aan een afkortzaag te kunnen staan.

Dus toen papa me tegen het einde van de winter vroeg of ik lattengrietje wilde blijven of liever in het zaaghuis kwam werken, was de keuze snel gemaakt. Aan de afkortzaag verdien ik ook nog eens meer.

Toch heb ik vaak genoeg naar de plankenwerf terug ver-

langd, al hou ik dat voor me. Vooral in het begin had ik heimwee. Inmiddels werk ik al drieënhalve maand in het zaaghuis en ben ik aardig gewend. Soms mis ik de zon, de wind, de zeelucht op de plankenwerf en het gekrijs van de meeuwen. Maar wat ik het meeste mis, is het gebabbel. We praatten wat af met de lattengrietjes en -jochies, we maakten grapjes, kibbelden met elkaar, zongen liedjes, discussieerden en vertelden piratenverhalen. In het zaaghuis kan dat alleen als we schaften, al dat gegier, gebrul, gekletter en geknars, daar valt niet bij te praten. En al kwam je erbovenuit, dan nog ging het niet. Het is flink aanpoten, anders groeien de hopen ribhout om je heen maar aan, en je moet goed in de gaten houden wat je doet, want voor je het weet zit je hand te dicht bij het zaagblad.

In het begin was ik bang dat ik achterop zou raken. Ik had nachtmerries over hopen ribhout die aangroeiden tot bergen, ik kapte me een slag in de rondte, maar kreeg ze niet weggewerkt. De kantzagers en de ribhoutsjouwens werkten alles in mum van tijd weg, maar om mij heen groeide het dicht en het was of ik me door pek moest werken.

Inmiddels weet ik niet beter. Als je niet kunt praten geeft dat veel tijd om na te denken en ik ben gesteld geraakt op het lied van de machines. Het kruipt als het ware als een ritme onder je huid en het geeft me een sterk en flink gevoel.

‘Vooruit, Nordström, kom ook je keel smeren!’ roept Blomkvist.

Samen met een paar andere losarbeiders is hij een eindje verderop, tegen de gevel van de barak gaan zitten.

Lindgren zit er ook bij. Lena gunt hem geen blik waardig, ze is in de weer met haar snotneusjes en praat ondertussen met mama over weefstukken.

‘Nee, dank je!’ roept Nordström terug.

‘Ben je soms in de Heer geraakt, hahaha!’

‘Nee, maar dit is een feest voor iedereen, jullie moesten je schamen, zo in het bijzijn van vrouwvolk en kinderen!’

Mama, Lena en Hella glimlachen naar Nordström, ik voel gewoon hoe blij ze zijn dat een losarbeider het goede gebruik verdedigt om niet te zuipen op allemansfeesten. Hij praat alweer verder met papa, Bergman en Hedenstedt. Ze hebben het over het stemrecht en de honderdgradige schaal of zo. Bergman biedt zijn gespreksgenoten een pruim aan.

En hup, wij gaan weer naar binnen om meer koffie te koken. In het halletje van de Salminens, waarnaar ik met mijn lege ketel op weg ben, kom ik lorriedrijver Nilsson tegen. Hij moffelt iets onder zijn vest weg. Het halletje is halfdonker, we lopen elkaar bijna omver en ik ruik zijn adem. Wat hij daar wegmoffelde, was een zakflesje met brandewijn, dat is duidelijk te ruiken.

‘Ze mag er wezen’, zegt hij. ‘Bruine ogen en blond haar, dat zie je niet zo vaak.’

Hij likt zijn lippen af, alsof ik een snee koffiebrood of een plak gerookt spek ben.

‘En hier en daar ook al zo pront’, zegt hij. ‘Maar in de Heer begrijp ik, dus je kunt je tengels maar beter thuishouden... ’t Is toch zonde dat zo’n ding als een joch ribhout moet staan kappen.’

Angst overspoelt over me, warm en koud tegelijk. Als hij maar niet... Maar de deur naar de Salminens staat open en Sirkka heeft hem gehoord.

‘Schaam je, Nilsson’, zegt ze. ‘Britta is veertien.’

‘O...’ zegt Nilsson. ‘Ik bedoelde het niet kwaad. Veertien, dat wist ik niet, wat ik zeg, ze is hier en daar al zo pront.’

Mijn wangen gloeien, mijn hart bonkt in mijn keel.

Een paar jaar geleden had ik m’n woordje altijd klaar. Toen zei mama dat ik de jongens op de werf niet te veel moest gaan napraten.

Maar nu, nu het er ongeveer op aankomt, durf ik geen woord uit te brengen.

Ik haal diep adem, probeer mijn bonkende hart tot bedaren te brengen terwijl Nilsson de trap af stampet.

‘Het is toch wat’, zegt Sirkka. ‘Denk je zijn vrouw en kinderen eens in. We moesten maar voor hem bidden.’

‘Britta is een van de ontroerendste hoofdpersonen uit de Zweedse literatuur.’ – SVENSKA DAGBLADET

Noord-Zweden, 1882. De veertienjarige Britta werkt als ribbenzaagster op de houtzagerij. Moeder Frida hoopt van Britta ook een goede wasvrouw te kunnen maken. Werk gaat voor alles, en God waakt over alles, dat is Britta met de papepel ingegoten. Maar ze merkt dat haar gedachten steeds vaker afdwalen. Waarom kijkt Nilsson haar zo vreemd aan? Waarom doet haar maatje Jorma zo anders dan anders? Dan gebeurt er een verschrikkelijk ongeluk. Britta’s leven zal nooit meer hetzelfde zijn.

Vibeke Olsson is een van de meest gelezen schrijfsters van Zweden. *De dochter van de houtzager*, haar debuut in Nederland, werd lovend ontvangen.

www.uitgeverijmozaiek.nl

ISBN 978 90 239 5744 7

9 789023 957447

NUR 342